

MAJA
LALEVIĆ
PIŠČEVIĆ

**TAMO
JE
OVDE**

— Laguna —

copyright © 2018 Maja Lalević Piščević
copyright © ovog izdanja 2019, LAGUNA

Fotografije Njujorka: Maja Lalević Piščević

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Njujork je bio sve što je mogla da zamisli, ali onda još mnogo više, o čemu nije mogla ni da sanja. Njihovo međusobno upoznavanje, povremeno je ličilo na traženje izlaza iz zamršenog lavirinta. Trebalo joj je dosta vremena da poveruje da će je ikada prihvatiti. Ni jednog trenutka nije bila sigurna da ide u dobrom pravcu, ponekad joj se činilo da samo što nije stigla, a onda bi se iznenada našla pred visokim zidom i tada bi poželela da odustane. To je grad koji ti stalno nešto daje, ali ti usput svašta uzme bez pitanja. Ako na kraju i nađeš izlaz, nikad nisi sasvim siguran da si izašao, jer jedan deo tebe zauvek ostaje unutra. Ovo je više osećala nego što je znala.

SADRŽAJ

NJUJORK KADAR PRVI	17
GLOOMY SUNDAY	21
ZAŠTO	24
MIRIS KNJIGA	27
DUŠO DEKINA	31
ZAGRLJAJ	34
JUGA NA BRODVEJU	37
SERENDIPITI	41
CRTICA	45
S KUMA MIROM BOUVIJEVIM STOPAMA	47
BEZ MAPE	52
NEVIDLJIVI LJUDI	55
MOJA MAMA	58
SUSRET	62
KRATKI REZOVI	66
STRAŠAN LAV	70
LIZA U NJUJORKU	73
DŽO I TO JE AMERIKA	77
SEDI DA TI PRIČAM	80

JOŠ NAMSAMO ALE FALE	83
SEDAM MINUTAU NJUJORKU	87
ZA RIPLIJA	91
OSEĆAJ VREMENA U NJUJORKU	93
RANJIVA MOĆ	97
OSTAJTE OVDE	102
SUNCE TUĐEG NEBA	105
KRAJ LETA	110
NOĆ U POZORIŠTU	113
GDE CVETA LIMUN ŽUT	118
ZNAČENJE REČI DOMOVINA	122
DOBROTA NA JEDAN DAN	124
U AVIONU	127
BRESKVE	131
OSTARITI U NJUJORKU	135
BAJKA	138
STVARNIJE OD STVARNOSTI	141
SAMO BUDI TU	146
UKUS MANGA POSLE ČETRDESET GODINA	149
ZIMSKA BAJKA	153
PISAC U BLOKADI	157
BEZ REČI	161
ZA DŽEJ I KET SLJUBAVLJU I POŠTOVANJEM	164
NJUJORK POKRETNI PRAZNIK	172
TAMO I OVDE	175
BAMBI IZ PATERSONA	179
DAN KADA JE DUBAO SEVERAC	183
GODIŠNJICA	186
GROŽĐE	190
BUBAMARA	193
UMETNIK S KOJIM SMO SVI BILI NA TI	197

LETA	200
POKUŠAJ BEKSTVA IZ NJUJORKA	204
NEČIJA LIZA	208
MOJI AMERIČKI PRIJATELJI	212
KLIKER	216
OGLEDALO	220
OČI CRNOG PSA	224
BERULIJA	227
PRE NEGO ŠTO PADNE MRAK	232
PAKOVANJE ŽIVOTA	236
POSLEDNJI PUT KUĆI U NJUJORK	240
NEDOSTAJAĆE MI NEĆE MI NEDOSTAJATI	243
VRATA	248
O AUTORKI	254

Mom tati.

Svim tatama malih devojčica.

Svim velikim malim devojčicama u nama.

*We shall not cease from exploration
And the end of all our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time.*

– T. S. Eliot, Four Quartets

No man should go through life without once experiencing healthy, even bored solitude in the wilderness, finding himself depending solely on himself and thereby learning his true and hidden strength.

– Jack Kerouac

NJUJORK KADAR PRVI

Činilo mi se da u toj februarskoj noći nema kraja sletanju. Kao da se spuštamo iz svemira, pomislim uzalud lepeći čelo na prozor ne bih li kroz gustu maglu ugledala makar naznaku grada. Kad je avion konačno zarulao zaleđenom pistom Kenedi aerodroma, stomakom osećam svaki šav na ispucalom betonu.

Pokušavam da se izmestim iz sebe, da snimim ovaj trenutak za koji sam se dugo spremala da bih kasnije mogla da mu se vratim. Ali slike prolaze kroz mene kao voda kroz česmu, ništa se ne zadržava, nemam šta da upamtim, a ako išta i osećam, nemam reči da to opišem.

Dok praznim srcem posmatram Menhetn koji u daljini blješti, pitanja mi iskaču pred očima kao pokretni vatromet. Za početak, šta tražim u stomaku ovog bezimenog kita koji me je odneo iz mog ušuškanoog beogradskog života? Kako se to desilo, kada sam tačno prelomila da prihvatim posao u Njujorku? I odakle mi uopšte ideja da ja to mogu kad nikad pre u životu nisam ni pomislila da odem od kuće, a kamoli sama? Ali što se više trudim da iz sebe

iščupam neki smisleni odgovor, pred očima mi se širi sve veća crna fleka kao zapaljena filmska traka.

Sat kasnije, dok na nogama punim olova milim duž izuvijanog reda, preslišavam se još jednom instrukcije za razgovor sa imigracionim službenicima. Sa puno strana čula sam da umeju da budu nemilosrdni, pogotovu sa ovakvima kao što sam ja sa H1B vizom, koji od kojekuda dolaze da Amerikancima ukradu posao.

Pravilo broj jedan, ne nasedaj na provokacije. Ako se prave da su umesto Srbija čuli Sirija, ili Siberija, smireno im reci da greše i objasni da je Srbija u Evropi. Ako kažu da su sigurni da se nikad nećeš vratiti kući (kao što su mom tati rekli kad je dalekih pedesetih godina došao na specijalizaciju na kliniku Mejo), nasmej se i kaži da bi se najradije vratila odmah. Što, uzgred, u tom trenutku i ne bi bila laž.

Konačno, posle dva sata duža od celog leta, debela razvodnica s pištoljem zadenutim u pretesan opasač, upućuje me na jedan od zastakljenih šaltera.

„Zbog čega tako ljut izraz lica?“, dočekuje me glas s druge strane pulta. Podižem pogled s gomile papira koje bezuspešno pokušavam da organizujem drhtavim prstima. Preda mnom je upadljivo lep mladi crnac u ozbiljnoj uniformi, sa očima koje se smeju odvojeno od lica. Dok smišljam odgovor na pitanje za koje se nisam spremila, uzima mi dokumenta iz ruku i počinje da ih slaže.

„Kako se na tvom jeziku kaže smajl?“

„Smajl“, ponavljam kao da ne znam šta znači, dok panično razmišljam kuda me vodi ovaj razgovor.

„Smajl“, klima glavom ne podižući pogled sa mojih papira. Pomislim kako naš dijalog nekom od putnika koji nas ne čuje možda deluje normalno, ali ja ne mogu da

se otmem utisku da je skrivena kamera. Uostalom crnac previše liči na Denzela Vašingtona.

„Osmeh“, izgovaram najtiše što mogu dok pogledom tražim kameru.

„Ozmeh“, ponavlja nekoliko puta kao da traži pravu intonaciju.

„And love?“, odjednom upita toliko glasno da samo što ne viknem: „Tiše!“, ali iz mog grla izađe pretiho: „Ljubav“.

„Okej, onda imam molbu za tebe.“ Dok to izgovara, na pult između nas spušta dva debeljuškasta bela kamena, svaki taman za po jedan dlan, gusto ispisana raznobojnim rečima na poznatim i nepoznatim jezicima.

„Na ovom kamenu je ozmeh“, sa prstom na jednom kamenu po prvi put me gleda pravo u oči kao da mi otkriva neku tajnu, „a na ovom ljubav. Izaberi boje i napiši te reči na svom jeziku“. Sve ovo izgovara u jednom dahu kao da se boji da ću ga odbiti. I dok ga još uvek zapanjeno gledam stavlja ispred mene šolju prepunu flomastera.

„Take your time“ – ne žuri – dodaje sa onim istim Denzelovim osmehom, kao da ne zna da iza mojih leđa petsto umornih i gnevni putnika čeka na svoj američki san. Šta mogu, biram flomaster i tražim zgodno mesto za Ozmeh i Ljubav.

„Zašto to radiš?“, ohrabrim se konačno da ga pitam, podebljavajući svoja slova ispisana ćirilicom, dok on pregleda moje papire.

„Ovde gde sedim, svakog dana pored mene prođe ceo svet. Mnogi su umorni i nervozni i uglavnom uplašeni, kao i ti. Kad mi se neko dopadne, ja mu ponudim moje kamenje i skoro svakog uspem bar malo da oraspoložim. A i volim ih“, dodaje tiše dodirujući ih dlanom. „Mislim

da mi donose sreću.“ Ispod pulta vadi još nekoliko sličnih oblutaka, gusto ispisanih šarenim rečima.

„Predivno“, pomislim, ali ne kažem ništa, jer mi se grlo odjednom tako stegne da jedva uspevam da udahnem. Dok držim ruku na mrtvom kamenu, učini mi se da je topao. Iz nekog razloga ne mogu da ga pustim.

Iznenada mi pruža pasoš i moje papire. „Dobro došli u Ameriku!“

„Hvala“, koristim priliku da pustim kamen. Žurno skupljam svoje papire i krećem ka traci s koferima.

„Enjoy New York!“, čujem njegov glas iza leđa. Pravim se da ga ne čujem, ne usuđujem se da okrenem glavu.

Dok na trotoaru čekam žuti taksi, obraze mi peče ledeni vetar. Držim se za svoje kofere kao za Osmeh i Ljubav. Pitam se da li će još nekom noćas ponuditi svoje kamenje.

GLOOMY SUNDAY

„Biće“ je stajalo pred bleštavo osvetljenim izlogom butika na Medison aveniji. Mokar sneg lepio mu se za kosu i sablasno mršavo telo obmotano prljavim krpama. Bila je nedelja, blizu ponoći, i na ulici nije bilo gotovo nikog. Tek pokoji žuti taksi s hibridnim motorom nečujno bi skliznuo asfaltom pre nego što se izgubi iz kadra.

Izdaleka nisam mogla da mu razaznam izraz lica jer je sve vreme pravilo grimase koje nisam umela da pročitam. Uz to je ispuštalo neke zvuke kao da cvili, ili plače, a na momente kao da se nečemu smeje. Od struka naniže na sebi nije imalo ničeg. Klimalo se na tim tankim belim kostima gledajući u svoju nagost kao da je prvi put vidi. Bosa stopala bila su mu prekrivena snegom koji nije uspevao da sakrije rane.

Instinktivno sam krenula da pređem ulicu, ali tek što sam zakoračila s trotoara, zaledio me je zvuk koji je zaparao noć kao sirena voza. Pomislila sam da je pao, ali nije. I dalje se ljuljao prebacujući težinu s jedne noge na drugu kao da je asfalt postao vreo.

Jauk koji me je trgao i dalje je lebdeo u vazduhu iako se više nije čuo. Kao napušteno maće, pomislila sam. Jedno od mnogih koje je moja sestra nekih sličnih zimskih večeri spasavala iz beogradskih šahtova i kotlarnica. Mali mačak Pusi imao je sreće, uspele smo da ubedimo mamu i tatu da ga zadržimo. Crn kao ugalj, izrastao je u lepog mačora koji je dugo ostao s nama. Jedini podsetnik na njegovo nesrećno detinjstvo bila je polovina repa koju je negde izgubio pre nego što smo ga usvojili.

Vratila sam se na trotoar i krenula pravo prema njemu bez ikakve ideje šta bih mogla da učinim. Kad sam mu prišla na nekoliko metara, prvi put sam uspela da mu vidim oči. Podsetile su me na neku malu pustinjku životinju, ali u njima nije bilo sjaja, iza tih očiju nije bilo nikog. Čak je i njegovo telo izbliza izgledalo kao neka napuštena kuća. Više me nije bilo strah, nisam osećala ništa, čak ni sažaljenje, jer ako nije tu, ne može da me vidi. Osećaj da sam nevidljiva pružio mi je varljivu utehu da nemam kome da pomognem. Produžila sam dalje.

Posle nekoliko blokova okrenula sam se da proverim da li je i dalje na istom mestu. Lelujao se na mokrom asfaltu kao morska sasa na peščanom dnu. Pogledala sam na sat. Još uvek je bila nedelja. Sneg je padao celu noć.

Na ulicama Njujorka živi preko 60.000 beskućnika, 'houmlesa' kako ih zovu. Mnogi su mentalno oboleli, neznanost da li od života koji vode, ili su postali beskućnici zato što su bolesni. Među njima je mnogo zavisnika, narkomana i alkoholičara, koji zarobljeni u svojim svetovima lutaju ulicama, spavajući u kartonima, krijući se od zime i pogleda prolaznika.

Niko tačno ne zna zbog čega njihov broj neprekidno raste kad u Americi nema ekonomske krize, a nezaposlenost

je najniža u ovom veku. Iako se stalno grade nova skloništa, kojih ima više od trista šezdeset, hiljade ljudi i dalje su na ulici. Kažu da ih nije bilo ovoliko još od Velike depresije tridesetih godina prošlog veka. Jedan od mogućih razloga je zastrašujuća cena stanova na Menhetnu, najviša na svetu po zvaničnim statistikama.

Za razliku od ljudi bez doma, u Njujorku nema pasa ni mačaka lotalica, udomljavaju ih čim dođu na svet. Postoje ljudi koji udomljavaju čak i teško bolesne, stare i invalidne pse, o kojima njihovi vlasnici više ne mogu, ili ne žele da se staraju.

NEWYORKNI BEOGRADBE BEOGRADBE NEWYORKNI

ZAŠTO

Stajala sam u redu za kasu. Ispred mene je bila sitna žena prljave sede kose i uopšte poprilično ofucanog izgleda. Po mirisu bih rekla i odavno okupana, možda čak beskućnik. U korpi je imala samo jedan proizvod – flašicu laka za nokte crvenog kao krv. Pomislila sam kako je taj crveni lak verovatno poslednje što joj fali u životu.

Kad joj je kasirka pružila račun, bakica je, ne pogledavši ga, na stakleni pult izručila gomilu sitnine koju je spremno držala u ruci. Kasirka je pogledala u sitniš, uzdahnula i počela da broji.

Prsti su joj bili debeli i tamni, možda otečeni od drugog posla na kome je morala dugo da ih drži u vodi. Ali opet ne znam koji bi posao mogla da radi s tolikim noktima. Bili su duži od prstiju, krivi, povijeni ka unutra, mestimično ofarbani sa tragovima nekoliko slojeva boje. Svaki novčić potkacila bi noktom desnog kažiprsta kao hokejaškim štapom i prevukla ga kao pak na svoj levi dlan koji ga je čekao ispod pulta. Imala je tehniku, videlo se. Kad je konačno ubacila poslednji, podigla je glavu i glasno, kao da je htela da je ceo red čuje, konstatovala da fali jedan cent.

Bakica se zapanjila, počela je da kopa po svojoj ogromnoj kesi-torbi sve vreme ponavljajući „nemoguće, nemoguće“. U jednom trenutku se okrenula ka nama kao prema antičkom horu, pravdajući se da je uzela baš taj lak jer je za njega imala para.

Kasirka, već na ivici strpljenja, s rukama na kukovima pogledom je tražila menadžerku. U redu se začuo žamor, svima se žurilo da plate i odu. Otvorila sam novčanik i pružila bakici metalni cent.

Prodavačica me je opržila pogledom, dok bakica nije mogla da veruje svojim očima. Mogla bih da se zakunem da joj se ništa slično nikad pre nije dogodilo. „Hvala vam, ja ću vam vratiti, Bog će vam vratiti“, nije znala šta priča, sve vreme čežnjivo gledajući u onaj bezvredni novčić u mojoj ruci, neodlučna da li sme da ga uzme.

Da joj skratim muke, spustila sam cent na pult. „Evo, sad joj više ništa ne fali.“ Kasirka me je pogledala kao da će mi povratiti u lice. Onda je pritisla palac na novčić koji je nestao pod njenim debelim prstom. Nekoliko trenutaka držala ga je tako prilepljenog za staklo, pogleda fiksiranog za bakicu. Svi u redu u tišini smo posmatrali prizor iščekujući rasplet.

Kad je konačno podigla palac, na pultu više nije bilo metalnog centa. Bakica je uzdahnula, kao da je znala da je sve bio san. Kasirka je ponosno ka nama okrenula palac za koji je bio zalepljen novčić. Ceo red je odahnuo s olakšanjem. Shvativiši ovo kao svoju šansu, bakica je zgrabila crveni lak i skoro potrčala ka izlazu, zahvaljujući mi sve do vrata.

I pored male pobede, prodavačica je delovala ljutito dok je kucala moju robu. Na kraju nije izdržala: „Nije

trebalo da joj pomognete. Mora da nauči da ne može tako kroz život. Šta bi bilo kad bi svi tako radili?!“ Meni je došlo da joj kažem: „Kamo sreće“, ali nisam. Platila sam račun i otišla.

MIRIS KNJIGA

Kad god imam vremena, a iz nekog razloga posebno kad pada kiša, volim da gluvarim po *Strandu*, velikoj knjižari na uglu Brodveja i Dvanaeste ulice.

Murakami piše o tišini toliko tihoj da se u njoj može čuti kako protiče vreme. U dobroj knjižari, koliko god u njoj bilo posetilaca i buke, meni je uvek tišina. Nijedan drugi prostor, čak ni crkva, ne može tako da me učutka iznutra da zaboravim ko sam i da na kratko poništim sebe. Kao u snu.

Uvek kad dođem u novi grad, potrudim se da odem u neku dobru knjižaru. Raspitam se koja je na glasu i odvojim vreme da je posetim. To mi je postalo ritual, kao što neki ljudi u svakom novom restoranu naručuju isto jelo i onda po tome sude kakav je i vredi li doći opet, tako ja gradove merim po knjižarama. Dovoljna je jedna da po njoj upamtim ceo grad, a knjigu koju kupim kasnije čuvam kao uspomenu na taj put. Police kod kuće pune su mi suveniriziranih iz svih velikih gradova čije sam knjižare obišla.

Ali *Strand* je nešto posebno. Iako s ponosom ističe svojih osamnaest milja knjiga, skoro sam sigurna da to nije

ono što me vuče da mu se uporno vraćam. Ko uostalom može da prođe tolike milje kad ovde niko nema vremena. Stalno slušam kako sve više Amerikanaca poručuje knjige od kuće, preko Amazona, ili još gore, da knjige više i ne kupuju, već sa ekrana svojih kindlova čitaju elektronska izdanja. Nikad neću razumeti kako čovek može da ne želi da poseduje knjigu koju je pročitao.

Police moje biblioteke su živi zidovi, svaki put kad neku knjigu izvučem, ili dodam novu, nešto se promeni u energiji cele sobe. Dok sedim na svojoj crvenoj beržeri, osećam njihovo prisustvo. Nekad me ti zidovi greju, a nekad iz njih izbija nemir koji mi ne dozvoljava da se udubim u ono što čitam i na kraju ume da me natera da ustanem, da nešto promenim u njihovom rasporedu, da razdvojim dva pisca koja su se posvađala, ili da nekome dodam društvo koje mu više prija.

Jedno popodne, sećam se, sedela sam i čitala kad sam iznenada osetila nemir, kao da se neka nevidljiva sajla zategla između dva naspramna zida biblioteke. Neka privlačna sila među njima bila je toliko jaka da mi se činilo da će privući zidove i prikleštiti me ako nešto ne preduzmem. Stajala sam ispred jednog pa ispred drugog zida, na smenu, sve dok nisam otkrila u čemu je problem. Na ovom zidu bliže meni bio je Sartr, a na onom preko puta Simon de Bovoar. U životu su zajedničkom voljom živeli odvojeno, ali sada u mojoj biblioteci poželeti su da zauvek budu jedno pored drugog. Spojila sam ih, i u sobu se odmah vratio mir.

Ima nečeg u atmosferi tog naoko haotičnog prostora *Stranda*, prepunog razbacanih gomila knjiga, što me ne podseća ni na jednu drugu knjižaru koju znam, iako se sve bave istim poslom. Sigurno ima uticaja i to što ovde živim.

Možda će nekome zvučati čudno, ali pre nego što sam se doselila u Njujork, nikad nisam boravila van Beograda duže od nekoliko meseci. A uz to sam ovde još i sama, bez porodice, i prvi put posle mnogo godina imam osećaj da sam vlasnik svog vremena, što podrazumeva da u velikoj meri mogu da donosim odluke kako ću da ga provodim (mrzim kad neko kaže potrošim, novac se troši).

Možda baš zbog tog luksuza da raspoložem sopstvenim vremenom, ovde sam razvila jednu novu naviku koja mi pričinjava veliko zadovoljstvo – da bez žurbe, ili plana, razgledam knjige autora za koje nisam čula. Svaku posetu knjižari završavam kupovinom samo jedne knjige, mada se desi da ne odolim pa uzmem dve ili čak tri, ali to su zaista retke prilike. Jedna knjiga je pravilo, a evo i zašto. Kad ti pored kreveta stoji nekoliko knjiga, one se drugačije čitaju nego kad imaš samo jednu. Ako naiđe neki dosadniji deo, lakše ti je da odustaneš kad znaš da imaš drugu kojom možeš da je zameniš. Ovako moraš da tražiš u sebi i u njoj razlog da nastaviš i najčešće i nađeš nešto zbog čega je vredelo istrajati. S druge strane, zbog ovog asketskog principa kupovine, potraga za tom jednom knjigom ume da potraje.

Ne znam kako to drugi ljudi rade, ali kod mene proces odabira izgleda ovako. Krećem od korica, koje su mi, priznajem, veoma važne, slično kao i etikete na flašama vina. Kad to kažem, mislim na baš sve što se na njima nalazi, od kakvog su papira, do dizajna, veličine i fonta ispisa. Nemam omiljenih stilova, vrlo sam otvorena za inovativna rešenja. Sa zadnje strane obično pročitam fabulu i preporuke kolege autora ili nekog uglednog kritičara, recimo slaba sam na Njujork Tajms.

Obavezno uzmem knjigu u ruke, moram da je osetim, da vidim kako mi leži za čitanje, kolika je u odnosu na moje dlanove. Ne volim lake knjige, kao one koje prodaju na aerodromima. Mislim da knjiga mora da ima težinu. Prvo je tako malo držim, a onda je tek otvorim i obavezno pomirišem. Nikad nisam kupila knjigu koju nisam pomirisala. Knjiga bez mirisa je kao hleb bez ukusa. Ne sme da ima ni loš miris, recimo na plastiku, ili onaj kiselkast, na neku hemiju. Sa žaljenjem, ali odlučno, vraćam takve primerke na policu. Ako knjiga prođe taj prvi test, onda pročitam pasus ili dva, i to stvarno nasumice, gde ubodem prstom, tu čitam. Nikad ne čitam kraj, jer za slučaj da je kupim, ne želim da ga znam. Sam početak zato pročitam obavezno, jer je taj trenutak kojim je autor odlučio da započne svoju priču kao kad domaćin otvori vrata svoje kuće da dočeka goste.

Za nekog ovako probirljivog kao što sam ja, svaki odlazak u *Strand* je neprocenjiv. I za razliku od nekih drugih mesta u ovom gradu, u *Strandu* baš volim što me niko ne poznaje. Mogu da mirišem i pipkam knjige do mile volje. A kad dignem pogled, oko sebe vidim Njujork u najboljem izdanju. Jedni pored drugih tiskaju se Indijac i Indijanac, kauboj i pisac, hipik i kuvarica, pesnik zavisnik i porno glumica, astronaut i noćni čuvar, kardiohirurg, ulični bubnjar i akrobata, ruski emigrant i engleski špijun.

DUŠO DEKINA

Pre neko veče, prošlo već devet, hladno je bilo i strašan vetar. Umotana u šal, s kapom navučenom do očiju, stojim na prelazu, nestrpljivo čekam zeleno, kad mi se učini da čujem neki slabašni glas odmah tu iza sebe, ali niže, bliže trotoaru. „Missss.“ Nisam sigurna, ne okrećem se, možda je neki pijanac ili ludak, svega ovde ima, a ulica skoro pusta. Kad ono opet „missss“, samo još tiše, nekako molećivo. Već spremna da požurim preko ulice, okrećem se, kad imam šta da vidim. Tik iza mene, skoro dodirujući me svojim kaputom s istrošenom krznenom kragnom, jedan sićušni deka.

Oslonjen o štap gleda na gore ka meni: „Can you please help me across the street?“ „Of course“, kažem, naravno da ću vam pomoći preko ulice. Pružam mu ruku, ne znam kako mu je najzgodnije da me uhvati, ali vidim on zna, sigurno nisam prva koju to moli. Deko spušta svoj mali hladni dlan na moj i ja osetim njegove mršave prste kako oprezno, uz mali tremor, obgrle moje. Rukom u kojoj drži štap daje mi znak da se sagnem, hoće nešto da mi kaže:

„Vidite, ovde ima mali stepenik“, šapuće pokazujući mi na trotoar ispred nas, „samo za njega mi treba pomoć.“

U međuvremenu opet je crveno, dva potpuna stranca u ledenoj noći drže se za ruke dok čekaju da se promeni svetlo na semaforu. I tad se setim. Pa ja znam tu ruku, nepogrešivo pamtim osećaj te ruke u svojoj. To je moj deka Branko, moj najvoljeniji deka na svetu, s kojim sam provela svaki najbolji trenutak svog detinjstva. Nema dana da ne pomislim na njega, bio je učitelj, naučio me je da pišem davno pre nego što sam pošla u prvi razred, a naučio me je i mnogo više od toga. Da gledam oko sebe i pomognem kad mogu.

Poslednjih godinu dana proveo je u krevetu. Posećivala sam ga redovno i svaki put kad bih sela pored njega, uzimao bi moju ruku u svoju i dugo me gledao onim svojim očima boje Severnog mora. Ništa ne bismo pričali sve dok on ne bi i drugu ruku stavio preko moje i prošaputao: „Dušo dekina“, tako da to niko osim mene nije mogao da čuje. Mene bi tada preplavio talas ljubavi iz Severnog mora i bili bismo sami na svetu, moj deka i ja.

I sad ova ruka na Petoj aveniji. Osetila sam se kao da me je uragan iščupao iz detinjstva i s treskom bacio u ovu noć. U sekundi me sve zaboli, jedva udišem zaleđen vazduh.

Pali se zeleno svetlo i nas dvoje polako krećemo preko ulice kao da prelazimo veliku vodu. Negde na sredini deka zastaje, podiže pogled ka meni i kaže: „Hvala, sad mogu sam.“

„Ma neka“, pokušavam da kažem, ali glas ne sluša, grlo se steglo. „Nigde ne žurim“, šapućem neubedljivo. A došlo mi da ga molim da mi ne pušta ruku, da samo još malo

potraje ovaj trenutak u kome sam ponovo s mojim deka Brankom na zaleđenoj Savi, sigurna da ništa loše ne može da mi se desi dok je on pored mene.

Kad bi ovaj deka samo znao da se ne drži on za mene, nego ja za njega, pomislim. Kad bih mogla da mu kažem koliko je on potrebniji meni nego ja njemu u ovoj noći. Ali sad smo već na drugoj strani ulice, shvatam da je zeleno odavno postalo crveno i da kolona automobila u tišini stoji iza nas.

Na rastanku deka mi kaže: „Hvala.“ „Hvala vama“, odgovorim i ostajem sama.

BEOGRADBE NEWYORKNI INNYOJMEN ZAGRLJAJ BEOGRADBE

Ako se po jutru dan poznaje, ovaj je bio osuđen na propast. Probudila sam se sa osećajem da nisam ni spavala. Samo sam se nakratko isključila iz saobraćajnog kolapsa u svojoj glavi (i na ulici), da bih već pred zorom ponovo ušetala nazad usred nekog besmislenog monologa kome nisam znala ni početak ni cilj.

Dok bezvoljno razgrćem zavese, molim boga da pada kiša. Čini mi se da bih lakše pregurala ovaj dan ako bi se oblak u mojoj glavi stopio s oblacima ne nebu, jer tako moje raspoloženje ne bi previše odskakalo od boje grada i mogla bih da ostanem neprimetna. Ali ovaj, zaslepelo me je perfektno njujorško jutro. Vulgarno plavo nebo sa suncem na sredini čiju vrelinu, na svom licu, osećam kao uvredu. Šta bih sad dala za jednu sumornu beogradsku bljuzgu, po mogućstvu sa košavom, maštam brzo navlačeći zavese u jalovom pokušaju da odložim ulazak u dan u kome ne želim da budem.

Čim sam kročila na ulicu, primetila sam da ni tu nešto nije kako treba. Na asfaltu je nepomično ležalo nekoliko

krutih beživotnih listova s drveća koga nije bilo. Osvrćem se oko sebe i shvatam da su jedino mogli da slete s neke nebeske bašte na okolnim krovovima. Ali nešto u načinu na koji su bili izloženi, u statici tog prizora, učinilo je da izgledaju kao eksponati aranžirani nevidljivom rukom nekog umetnika. Kao da su i drugi prolaznici imali sličan utisak dok su ih žurnim korakom pažljivo preskakali. U Beogradu bi ti isti listovi bili nebitni vesnici jeseni, ali u ovoj torti od betona i čelika priroda ima ukus egzotike.

U kancelariji donekle uspevam da se izgubim u dnevnim zadacima i zaboravim na onaj diskurs u glavi, ali na putu kući oblaci se ponovo navlače. Ne pomažu ni brašnjava akordi saksofona koji dopiru kroz otvoreni prozor u Čelziju, ni bezbrižni smeh dece iz Medison parka.

Telefon u ruci mi zavibrira, poruka me podseti da za pola sata počinje meditacija u Grinič Vilidžu gde sam nedavno bila na nekom predavanju i nesmotreno ostavila svoje kontakte. Prisećam se da mi je nešto prijalo u toj staroj zgradi od crvene cigle, neki mir koji me je dočekao s vrata, a dopao mi se i predavač, mladi učitelj blagog glasa, u invalidskim kolicima. Kad sam videla da baš on, Sam Rudra, vodi meditaciju, odlučila sam da odem.

Izuvamo se pred vratima male sobe sa neravnim podom prekrivenim ćilimima, zidovima punim knjiga i skromnim drvenim oltarom. Raspoređujemo se u tišini, neki se odmah spuštaju u lotos pozu i zatvaraju oči. Uskoro stiže Rudra, spretno manevrišući kolicima između naših tela do svog mesta pored oltara. Nakon ritualnog pozdrava započinjemo vežbe disanja, koje treba da nam pomognu da utišamo buku u svojoj glavi. Začudo to mi donekle polazi za rukom, uspevam čak i da opustim napete vratne mišiće i

nakratko otplovim iz svog nemira. Četrdeset minuta proleti začas. Saučesnički se jedni drugima osmehujemo dok se polako pridižemo kao probuđeni iz sna.

„Maja“, učini mi se da čujem svoje ime. Okrećem se i vidim Rudru, gleda me onim nasmejanim očima. Maja, ponovi kao da mu prija da mi još jednom izgovori ime. Prija i meni, kao da ga nikad pre nisam čula, jer ima nešto u načinu na koji nežno naglašava prvi slog, a onda pušta ono drugo a da ostane u vazduhu još neko vreme, sve dok se samo ne završi.

Dok mu prilazim, Rudra širi ruke. Za trenutak se zbunim, ne znam da li želi nešto da mi kaže. Saginjem se i on me grli tim svojim velikim rukama. Osećam kako se smanjujem i nestajem u njegovom zagrljaju. U tišini ljudi prolaze oko nas. „Hvala“, kažem tiho da ne remetim spokoj u sobi. „Hvala tebi“, kaže i spaja dlanove ispred grudi.

U tom momentu shvatam da moram da bežim. Preskaćući po dva stepenika, izlećem u topli sumrak upravo u trenutku kad onaj crni oblak provaljuje iz mene. Trčim nekoliko blokova bez zaustavljanja povremeno brišući oči rukavom zelenog džempera, sve dok se oblak u mojoj glavi ne pretvori u crveno paperje na večernjem nebu.